నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

కవిదప్పణనీతి

మాతికా

యథాధమ్మికరాజూనం, అమచ్చా చ పురోహితా;
నీతిసత్థం సునిస్సాయ, నిచ్ఛయన్తి వినిచ్ఛయం.

అఙ్గాని వేదా చత్తారో, మీమంసాన్యాయ విత్థారో;
ధమ్మసత్థం పురాణఞ్చ, విజ్జా హేతా చతుద్దస.

ఆయుబ్బేదో మనుబ్బేదో, గన్ధబ్బో చేతి తే తయో;
అత్థసత్థం చతుత్థఞ్చ, విజ్జాహ్యట్ఠరస మతా.

సుతిసముతిసఙ్ఖ్యా చ, రోగానీతి విసేసకా;
గన్ధబ్బా గణికా చేవ, ధనుబ్బేదా చ పూరణా.

తికిచ్ఛా ఇతిహాసో చ, జోతిమాయా చ ఛన్దతి;
కేతుమన్తా చ సద్దా చ, సిప్పాట్ఠారసకా ఇమే.

దమో దణ్డో ఇతిఖ్యాతో, తట్ఠాదణ్డో మహీపతి;
తస్స నీతి దణ్డనీతి, నయనానీతి వుచ్చతి.

దణ్డేన నీయతే చేదం, దణ్డం నయతి వా పున;
దణ్డనీతి ఇతిఖ్యాతో, తిలోకా నతి వత్తతే.

నానాసత్థోద్ధతం వక్ఖే, రాజనీతి సముచ్చయం;
సబ్బబీజమిదుం సత్థం, చాణక్య సారసఙ్గహం.

మూలసుత్తం పవక్ఖామి, చాణక్యేన యథోదితం;
యస్సం విఞ్ఞాతమత్తేన, మూళ్హో భవతి పణ్డితో.

మిత్తలాభో సుహదభేదో, విగ్గహో సన్ధిరేవ చ;
పఞ్చతన్త్రా తథాఞ్ఞస్మా, గన్థా కస్సియలిఖ్యతే.

లోకనీతిమ్హా –

(౧) పణ్డితకణ్డ. (౨) సుజనకణ్డ. (౩) బాలదుజ్జన కణ్డ. (౪) మిత్తకణ్డ. (౫) ఇత్థికణ్డ. (౬) రాజకణ్డ. (౭) పకిణ్ణక కణ్డ-

లోకనీతి –

పణ్డితో సుజనో కణ్డో, దుజ్జనో మిత్తఇత్థీ చ;
రాజపకిణ్ణకో చాతి, సత్తకణ్డే విభూసినే.

చక్కిన్దాభిసిరినాయం, సోధితో కాసికే సాకే;
ఛనోత్యం దుతియాసళ్హే, కాళసత్తమ ఆదిహే.

లోకనీతిం పవక్ఖామి, నానాసత్థసముద్ధటం;
మాగధేనేవ సఙ్ఖేపం, వన్దిత్వా రతనత్తయం.

నీతి లోకే పురిసస్స సారో,
మాతా పితా ఆచరియో మిత్తో;
తస్మా హి నీతిం పురిసో విజఞ్ఞా,
ఞాణీమహా హోతి బహుస్సుతో.

మహారహనీతి –

(౧) పణ్డితకథా. (౨) సమ్భేదకథా. (౩) మిత్తకథా. (౪) నాయక కథా. (౫) ఇత్థికథా

మహారహ రహంసక్య-మునిం నీవరణా తణ్హా;
ముత్తం ముత్తం సుదస్సనం, వన్దే బోధివరం వరం.

నీతిధ జన్తూనం సారో, మిత్తాచరియా చ పితరో;
నీతిమా సుబుద్ధిబ్యత్తో, సుతవా అత్థదస్సిమా.

ధమ్మనీతి –

(౧) ఆచరియకథా (౨) సిప్పకథా (౩) పఞ్ఞాకథా (౪) సుతకథా (౫) కథానకథా (౬) ధనకథా (౭) దేసకథా (౮) నిస్సయకథా (౯) మిత్తకథా (౧౦) దుజ్జనకథా (౧౧) సుజనకథా (౧౨) బలకథా (౧౩) ఇత్థికథా (౧౪) యుత్తకథా (౧౫) దాసకథా (౧౬) ఘరావాసకథా (౧౭) కాతబ్బకథా (౧౮) అకాతబ్బకథా (౧౯) ఞాతబ్బకథా (౨౦) అలఙ్కారకథా (౨౧) రాజధమ్మకథా (౨౨) ఉపసేవకకథా (౨౩) దుక్ఖాదిమిస్సకకథా (౨౪) పకిణ్ణకకథా

చక్కాతిచక్కచక్కిన్దో, దేవాతిదేవాదేవిన్దో,
బ్రహ్మాతి బ్రహ్మబ్రహ్మిన్దో, జినో పూరేతు మే భావం.

చిరం తిట్ఠతు లోకమ్హి, ధంసకం సబ్బపాణినం;
మహామోహతమం జయం, జోతన్తం జినసాసనం.

వన్దిత్వా రతనం సేట్ఠం, నిస్సాయ పుబ్బకే గరు;
నీతిధమ్మం పవక్ఖామి, సబ్బలోక సుఖావహం.

ఆచరియో చ సిప్పఞ్చ, పఞ్ఞాసుతకథాధనం;
దేసఞ్చ నిస్సయో మిత్తం, దుజ్జనో సుజనో బలం.

ఇత్థీ పుత్తో చ దాసో చ, ఘరావాసో కతాకతో;
ఞాతబ్బో చ అలఙ్కారో, రాజధమ్మా పసేవకో;
దుక్ఖాదిమిస్సకో చేవ, పకిణ్ణకాతి మాతికా.

రాజనీతి –

సీహా ఏకం బకా ఏకం, సిక్ఖే చత్తారి కుక్కుటా;
పఞ్చ కాకా రాజా నామ, ఛ సునక్ఖా తీణి గద్రభా.

౧. మహాకమ్మం ఖుద్దకం వా, యం కమ్మం కాతుమిచ్ఛతి;
సబ్బారమ్భేన కాతబ్బం, సీహా ఏకం తదా భవే.

౨. ఇన్ద్రియాని సుసంయమ, బకోవ పణ్డితో భవే;
దేసక లోమపన్నాని, సబ్బకమ్మాని సాధయే.

౩. పుబ్బుట్ఠానఞ్చ యుద్ధఞ్చ, సంవిభాగఞ్చ బన్ధు హి;
థియా అక్కమ్మ భుత్తఞ్చ, సిక్ఖే చత్తారి కుక్కుటో.

౪. గుయ్హే మేథునం పేక్ఖిత్వా, భోజనం ఞాతిసఙ్గహో;
విలోకా పేక్ఖనాలస్యం, పఞ్చ సిక్ఖేయ్య వాయసా.

౫. అనాలస్సంతిసవన్తానో, సునిద్ధా సుప్పబోధనా;
దళ్హభత్తి చ సూరఞ్చ, ఛ ఏతేస్వానతో గుణో.

౬. ఖిన్నోవ వహతే భారం, సీతుణ్హఞ్చ న చిన్తయీ;
సన్తుట్ఠో చ భవే నిచ్చం, తీణి సిక్ఖేయ్య గద్రభా.

౭. వీసతి తాని గుణాని, చరేయ్య ఇహ పణ్డితో;

విజేయ్యు రిపూ సబ్బేపి, తేజస్సీ సో భవిస్సతి.

(౧) పణ్డితకణ్డ (౨) సుజనకణ్డ (౩) బాలదుజ్జనకణ్డ (౪) మిత్తకణ్డ (౫) రాజకణ్డ (౬) నాయకకణ్డ (౭) పుత్తకణ్డ (౮) వేజ్జాచరియకణ్డ (౯) దాసకకణ్డ (౧౦) ఇత్థికణ్డ (౧౧) పకిణ్ణకకణ్డ

కవిదప్పణనీతింయో, వాచుగ్గతం కరోతి చే;
భువనమజ్ఝే ఏసో హి, విఞ్ఞూ పణ్డితజాతికో.

కవిదప్పణనీతి

నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

రతనత్తయపణామ

౧. మహాకవివరం బుద్ధం, ధమ్మఞ్చ తేన సేవితం;
సఙ్ఘం నిరఙ్గణఞ్చాపి, వన్దామి సిరసా దరం.

౨. కరిస్సామి సమాసేన, నానాసత్థ సముద్ధటం;
హితాయ కవినం నీతిం, కవిదప్పణనామకం.

పణ్డితకణ్డ

౩. నీతి సారో మనుస్సానం, మిత్తో ఆచరియోపి చ;
మాతా పితా చ నీతిమా, సుతవా గన్థకారకో.

౪. అలసస్స కుతో సిప్పం, అసిప్పస్స కుతో ధనం;
అధనస్స కుతో మిత్తం, అమిత్తస్స కుతో సుఖం;
అసుఖస్స కుతో పుఞ్ఞం, అపుఞ్ఞస్స కుతో వరం.

౫. సుచిన్తితచిన్తీ చేవ, సుభాసితభాసీపి చ;
సుకతకమ్మకారీ చ, పణ్డితో సాధుమానుసో.

౬. కవిహేరఞ్ఞకా కత్వా, ఉత్తత్తం సత్థకఞ్చనం;
భూసనం గజ్జపజ్జాదిం, కరోన్తి చ మనోహరం.

౭. బహుం లహుఞ్చ గహణం, సమ్మూపధారణమ్పి చ;
గహిత అసమ్ముస్సనం, ఏతం సువిఞ్ఞూలక్ఖణం.

౮. అజరామరంవ పఞ్ఞో, విజ్జమత్థఞ్చ చిన్తయే;
గహితో ఇవ కేసేసు, మచ్చునా ధమ్మమాచరే.

౯. సిప్పసమం ధనం నత్థి, సిప్పం చోరా న గణ్హరే;
ఇధ లోకే సిప్పం మిత్తం, పరలోకే సుఖావహం.

౧౦. భుఞ్జనత్థం కథనత్థం, ముఖం హోతీతి నో వదే;
యం వాతం వా ముఖారుళ్హం, వచనం పణ్డితో నరో.

౧౧. దుమ్మేధేహి పసంసా చ, విఞ్ఞూహి గరహా చ యా;
గరహావ సేయ్యో విఞ్ఞూహి, యఞ్చే బాలప్పసంసనా.

౧౨. అచిన్తియే సాట్ఠకథే, పణ్డితో జినభాసితే;
ఉపదేసం సదా గణ్హే, గరుం సమ్మా ఉపట్ఠహం.

తస్మా సాట్ఠకథే ధీరో, గమ్భీరే జినభాసితే;
ఉపదేసం సదా గణ్హే, గరుం సమ్మా ఉపట్ఠహం.

౧౩. గరూపదేసహీనో హి, అత్థసారం న విన్దతి;
అత్థసారవిహీనో సో, సద్ధమ్మా పరిహాయతి.

౧౪. గరూపదేసలాభీ చ, అత్థసారసమాయుతో;
సద్ధమ్మం పరిపాలేన్తో, సద్ధమ్మస్మా న హాయతి.

౧౫. సబ్బదబ్బేసు విజ్జేవ, దబ్బమాహు అనుత్తరం;
అహారత్తా అనగ్ఘత్తా, అక్ఖయత్తా చ సబ్బదా.

౧౬. అప్పకేనపి మేధావీ, పాభతేన విచక్ఖణో;
సముట్ఠాపేతి అత్తానం, అణుం అగ్గింవ సన్ధమం.

౧౭. పణ్డితే చ గుణా సబ్బే, మూళ్హే దోసా హి కేవలం;
తస్మా మూళ్హసహస్సేసు, పఞ్ఞో ఏకో విసేసియతే.

౧౮. బాలా ఇస్సన్తి దుమ్మేధా, గుణీ నిద్దోసకారినో;
గరుకో పణ్డితో ఏతస-మిస్సం తేహ్యావిద్వా సమో.

౧౯. మనుఞ్ఞమేవ భాసేయ్య, నామనుఞ్ఞం కుదాచనం;
మనుఞ్ఞం భాసమానస్స, గరుం భారం ఉదద్ధరి;
ధనఞ్చ నం అలాభేసి, తేన చత్తమనో అహు.

౨౦. విజ్జా దదాతి వినయం, వినయా యాతి పత్తతం;
పత్తత్తా ధనం పప్పోతి, ధనా ధమ్మం తతో సుఖం.

౨౧. యే వుడ్ఢమపచయన్తి, నరా ధమ్మస్స కోవిదా;
దిట్ఠేవ ధమ్మే పాసంసా, సమ్పరాయే చ సుగ్గతిం.

౨౨. మాతరివ పరదారేసు, పరదబ్బేసు లేడ్డుంవ;
అత్తనీవ సబ్బభూతేసు, యో పస్సతి సో పణ్డితో.

౨౩. ఆసీసేథేవ పురిసో, న నిబ్బిన్దేయ్య పణ్డితో;
అనవజ్జేసు కమ్మేసు, పసంసితేసు సాధుభి.

ఆసీసేథేవ పురిసో, న నిబ్బిన్దేయ్య పణ్డితో;
పస్సామి వోహం అత్తానం, యథా ఇచ్ఛిం తథా అహు.

౨౪. వాయమేథేవ పురిసో, న నిబ్బిన్దేయ్య పణ్డితో;
పుణ్ణక్రియవత్థూసు, పసంసితేసు విఞ్ఞూభి.

౨౫. లోకే ఉస్సాహవన్తానం, జనానం కిమసాధియం;
సాగరేపి మహాసేతుం, కపియూథేహి బన్ధతి.

౨౬. కిం కులేన విసాలేన, గుణహీనో తు యో నరో;
అకులీనోపి సత్థఞ్ఞో, దేవతాహిపి పుజ్జతే.

౨౭. ఉక్కట్ఠే సూరమిచ్ఛన్తి, మన్తీసు అకుతూహలం;
పియఞ్చ అన్నపానమ్హి, అత్థే జాతే చ పణ్డితం.

౨౮. రూపయోబ్బన్నసమ్పన్నా , విసాలకులసమ్భవా;
విజ్జాహీనా న సోభన్తే, నిగ్గన్ధా ఇవ కిం సుకా.

౨౯. వుత్యం విసదఞాణస్స, ఞాతో అత్థో తరస్సన;
సూరప్పభాయ ఆదానో, ఛాయం దిస్సే న మాకరే.

౩౦. అపేయ్యాకరణో త్వన్ధో, బధిరో కోసవజ్జితో;
సాహిచ్చరహితో పఙ్గు, మూగో తక్కవివజ్జితో.

౩౧. ధీరో చ వివిధానఞ్ఞూ, పరేసం వివరానుగూ;
సబ్బామిత్తే వసీకత్వా, కోసియోవ సుఖీ సియా.

౩౨. మహాతేజోపి తేజోయం, మత్తికం న ముదుం కరే;
ఆపో ఆపేసి ముదుకం, సాధువాచావ కక్ఖళం.

౩౩. కోత్థో పుత్తేన జాతేన, యో న విదూ న ధమ్మికో;
కాణేన చక్ఖునా కిం వా, చక్ఖు పీళేవ కేవలం.

౩౪. ముదునావ రిపుం జేతి, ముదునా జేతి దారుణం;
నో న సిద్ధం ముదు కిఞ్చి, తతో చ ముదునా జయే.

౩౫. సజాతో యేన జాతేన, యాతి వంసో సమున్నతిం;
పరివత్తినిసంసారే, మతో కో వా న జాయతే.

౩౬. దానే తపసి సూరే చ, యస్స న పత్థితో యసో;

విఞ్ఞాయ మత్థలాభే చ, కేవలం అధికోవసో.

౩౭. వరో ఏకో గుణీ పుత్తో, న చ మూళ్హసతాన్యపి;
ఏకో చన్దో తమో హనతి, న చ తారాగణో తథా.

౩౮. పుఞ్ఞతిత్థకతో యేన, తపో క్వాపి సుదుక్కరో;
తస్స పుత్తో భవే వస్సో, సమిద్ధో ధమ్మికో సుద్ధే.

౩౯. లాలయే పఞ్చవస్సాని, దసవస్సాని తాలయే;
పత్తేతు సోళసే వస్సే, పుత్తం మిత్తంవ ఆచరే.

౪౦. లాలనే బహవో దోసా, తాలనే బహవో గుణా;
తస్మా పుత్తఞ్చ సిస్సఞ్చ, తాలయే న తు లాలయే.

౪౧. మాగధా పాకతా చేవ, సక్కతవోహారోపి చ;
ఏతేసు కోవిదో పఞ్ఞో, ధీరో పాళిం విసోధయే.

౪౨. సక్కతం పాకతఞ్చేవ-పభంసో చ పిసాచికీ;
మాగధీ సోరసేనీవ, ఛ భాసా పరికిత్తితా.

౪౩. చన్దనం సీతలం లోకే, చన్దికా సీతలా తతో;
చన్దన చన్దికాతోపి, వాక్యం సాధు సుభాసితం.

౪౪. పత్తకాలోదితం అప్పం, వాక్యం సుభాసితం భవే;
ఖుదితస్స కదన్నమ్పి, భుత్తం సాదురసం సియా.

౪౫. సత్థకాపి బహూవాచా, నాదరా బహుభాణినో;
సోపకారముదాసినా, నను దిట్ఠం నదీజలం.

౪౬. పాసాణఛత్తం గరుకం, తతో దేవానాచిక్ఖనా;
తతో వుడ్ఢానమోవాదో, తతో బుద్ధస్స సాసనం.

౪౭. తూలం సల్లహుకం లోకే, తతో చపలజాతికో;
తతోనేసావకో తతో, యతి ధమ్మపమాదకో.

౪౮. పణ్డితస్స పసంసాయ, దణ్డో బాలేన దీయతే;
పణ్డితో పణ్డితేనేవ, వణ్ణితోవ సువణ్ణితో.

౪౯. సతేసు జాయతే సూరో, సహస్సేసు చ పణ్డితో;
వుత్తా సతసహస్సేసు, దాతా భవతి వా న వా.

౫౦. విద్వత్తఞ్చ రాజత్తఞ్చ, నేవ తుల్యం కదాచిపి;
సదేసే పూజితో రాజా, విద్వా సబ్బత్థ పూజితో.

౫౧. సతం దీఘాయుకం సబ్బ-సత్తానం సుఖకారణం;
అసతం పన సబ్బేసం, దుక్ఖహేతు న సంసయో.

౫౨. పణ్డితే సుజనే సన్తే, సబ్బేపి సుజనా జనా;
జాతేకస్మిం సారగన్ధే, సబ్బే గన్ధమయా దుమా.

౫౩. అత్తావ యది వినీతో, నిజస్సితా మహాజనా;
వినీతం యన్తి సబ్బేపి, కో తం నాసేయ్య పణ్డితో.

౫౪. సరీరస్స గుణానఞ్చ, దూరమచ్చన్తమన్తరం;
సరీరం ఖణవిద్ధంసీ, కప్పన్తట్ఠాయినో గుణా.

౫౫. అమ్బుం పివన్తి నో నజ్జో, రుక్ఖో ఖాదతి నో ఫలం;
మేఘో క్వచిపి నో సస్సం, పరత్థాయ సతం ధనం.

౫౬. సచ్చం పునపి సచ్చన్తి, భుజముక్ఖిప్ప ముచ్చతే;
సకత్థో నత్థి నత్థేవ, పరస్సత్థ మకుబ్బతో.

౫౭. సతం ఫరుసవాచాహి, న యాతి వికతిం మనో;
తిణుక్కాహి న సక్కావ, తాపేతుం సాగరే జలం.

౫౮. సేలో యథా ఏకఘనో, వాతేన న సమీరతి;
ఏవం నిన్దాపసంసాసు, న సమిఞ్జన్తి పణ్డితా.

౫౯. ధమ్మత్థకామమోక్ఖానం , యస్సేకోపి న విజ్జతి;
అజగలథనస్సేవ, తస్స జాతి నిరత్థకా.

౬౦. న కమ్మమపి చిన్తేత్వా, చజే ఉయ్యోగమత్తనో;
అనుయ్యోగేన తేలాని, తిలేహి న సక్కా లద్ధుం.

౬౧. యథా హ్యేకేన చక్కేన, న రథస్స పతి భవే;

ఏవం పురిసకారేన, వినా కమ్మం న సిజ్ఝతి.

౬౨. ఉయ్యామేన హి సిజ్ఝన్తి, కారియాని న మనోరథం;
న హి సుత్తస్స సీహస్స, పవిసన్తి మిగాముఖే.

౬౩. మాతాపితు కతాభ్యాసో, గుణితమేతి బాలకో;
న గబ్భజాతిమత్తేన, పుత్తో భవతి పణ్డితో.

౬౪. మాతా సత్తు పితా వేరీ, యేన బాలో న పాఠితో;
న సోభతే సభామజ్ఝే, హంసమజ్ఝే బకో యథా.

౬౫. కాచో కఞ్చనసంసగ్గో, ధత్తే మరకతిం జుతిం;
తథా సబ్భిసన్నిధానా, మూళ్హో యాతి పవీణతం.

౬౬. తస్మా అక్ఖరకోసల్లం, సమ్మాదేయ్య హితత్థికో;
ఉపట్ఠహం గరుం సమ్మా, ఉట్ఠానాదీహి పఞ్చహి.

౬౭. ఉట్ఠానా ఉపట్ఠానా, చ, సుస్సూసా పారిచరియా;
సక్కచ్చం సిప్పుగ్గహణా, గరుం ఆరాధయే బుధో.

౬౮. కాబ్యసత్థ వినోదేన, కాలో గచ్ఛతి ధీమతం;
బ్యసనేన చ మూళ్హానం, నిదాయ కలహేన వా.

౬౯. ఛ దోసా పురిసేనేహ, హాతబ్బా భూతిమిచ్ఛతా;
నిద్దాతన్దీ భయం కోధో, ఆలస్యం దీఘసుత్తతా.

నిద్దాసీలీ సభాసీలీ, అనుట్ఠాతా చ యో నరో;
అలసో కోధపఞ్ఞాణో, తం పరాభవతో ముఖం.

౭౦. నిగ్గుణేసుపి సత్తేసు, దయా కుబ్బన్తి సాధవో;
న హి సంహరతే జుతిం, చన్దో చణ్డాలవేస్మే.

౭౧. యత్ర విద్వజ్జనో నత్థి, సీలాఘ్యో తత్ర అప్పధిపి;
నిరత్థపాదమే దేసే, ఏరణ్డోపి దుమాయతే.

౭౨. ఠానభట్ఠా న సోభన్తే, దన్తా కేసా నఖా నరా;
ఇతివిఞ్ఞాయ మతిమా, సట్ఠానం న పరిచ్చజే.

౭౩. పరోపదేసే పణ్డిచ్చం, సబ్బేసం సుకరఞ్హి ఖో;
ధమ్మే సయమనుట్ఠానం, కస్సచిసుమహత్తనో.

౭౪. అప్పమాదం పసంసన్తి, పుఞ్ఞకిరియాసు పణ్డితా;
అప్పమత్తో ఉభో అత్థే, అధిగ్గణ్హాతి పణ్డితో.

౭౫. నిధీనంవ పవత్తారం, యం పస్సే వజ్జదస్సినం;
నిగ్గయ్హవాదిం మేధావిం, తాదిసం పణ్డితం భజే;
తాదిసం భజమానస్స, సేయ్యో హోతి న పాపియో.

౭౬. ముహుత్తమపి చే విఞ్ఞూ, పణ్డితం పయిరుపాసతి;
ఖిప్పం ధమ్మం విజానాతి, జివ్హా సూపరసం యథా.

౭౭. దుల్లభో పురిసాజఞ్ఞో, న సో సబ్బత్థ జాయతి;
యత్థ సో జాయతీ ధీరో, తం కులం సుఖ మేధతి.

౭౮. తగరఞ్చ పలాసేన, యో నరో ఉపనయ్హతి;
పత్తాపి సురతి వాయన్తి, ఏవం ధీరూపసేవనా.

౭౯. నిపుణే సుతమేసేయ్య, విచినిత్వా సుతత్థికో;
భత్తం ఉక్ఖలియం పక్కం, భాజనేపి తథా భవే.

౮౦. అప్పకం నాతిమఞ్ఞేయ్య, చిత్తే సుతం నిధాపయే;
వమ్మికోదకబిన్దూవ, చిరేన పరిపూరతి.

౮౧. గచ్ఛం కిపిల్లికో యాతి, యోజనానం సతానిపి;
అగచ్ఛం వేనయ్యోఅపి, పదమేకం న గచ్ఛతి.

౮౨. సేలే సేలే న మణికం, గజే గజే న ముత్తికం;
వనే వనే న చన్దనం, ఠానే ఠానే న పణ్డితో.

౮౩. పణ్డితో సుతసమ్పన్నో, యత్థ అత్థీతి చే సుతో;
మహుస్సాహేన తం ఠానం, గన్తబ్బంవ సుతేసినా.

౮౪. పోత్థకేసు చ యం సిప్పం, పరహత్థేసు యం ధనం;
యథాకిచ్చే సముప్పన్నే, న తం సిప్పం న తం ధనం.

౮౫. ఉప్పలేన జలం జఞ్ఞా, కిరియాయ కులం నరో;
బ్యత్తిప్పమాణ వాచాయ, జఞ్ఞా తిణేన మేదనిం.

జలప్పమాణం కుముదమాలం,
కులప్పమాణం వినయోపమాణం;
బ్యత్తిప్పమాణం కథితవాక్యం,
పథవియా పమాణం తిణమిలాతం –

౮౬. అప్పస్సుతో సుతం అప్పం, బహుం మఞ్ఞతి మానవా;
సిన్ధుదకమపస్సన్తో, కూపే తోయంవ మణ్డుకో.

౮౭. పఠమే సిప్పం గణ్హేయ్య, ఏసేయ్య దుతియే ధనం;
చరేయ్య తతియే ధమ్మం, ఏసా జనాన ధమ్మతా.

౮౮. సుస్సూసా సుత్తవద్ధనీ, సుతం పఞ్ఞాయ వద్ధనం;
పఞ్ఞాయ అత్థం జానాతి, అత్థో ఞాతో సుఖావహో.

౮౯. నత్థి విజ్జాసమం మిత్తం, న చ బ్యాధిసమో రిపు;
న చ అత్థసమం పేమం, న చ కమ్మసమం బలం.

౯౦. వినా సత్థం న గచ్ఛేయ్య, సూరో సఙ్గామభూమియం;
పణ్డిత్వద్ధగూ వాణిజో, విదేసగమనో తథా.

౯౧. ధననాసం మనోతాపం, ఘరే దుచ్చరితాని చ;
వఞ్చనఞ్చ అవమానం, పణ్డితో న పకాసయే.

౯౨. అనవ్హాయం గమయన్తో, అపుచ్ఛా బహుభాసకో;
అత్తగుణం పకాసన్తో, తివిధో హీనపుగ్గలో.

౯౩. హంసో మజ్ఝే న కాకానం, సీహో గున్నం న సోభతే;
గద్రభమజ్ఝే తురఙ్గో, బాలమజ్ఝేవ పణ్డితో.

౯౪. పత్తానురూపకం వాక్యం, సభావానురూపం పియం;
అత్తానురూపకం కోధం, యో జానాతి స పణ్డితో.

౯౫. అప్పరూపో బహుంభాసో, అప్పపఞ్ఞో పకాసకో;
అప్పపూరో ఘటో ఖోభే, అప్పఖీరా గావీ చలే.

౯౬. న తిత్తి రాజా ధనమ్హి, పణ్డితోపి సుభాసితే;
చక్ఖుపి పియదస్సనే, న తిత్తి సాగరో జలే.

౯౭. హీనపుత్తో రాజమచ్చో, బాలపుత్తో చ పణ్డితో;
అధనస్స ధనంబహు, పురిసానం న మఞ్ఞథ.

౯౮. యో సిస్సో సిప్పలోభేన, బహుం గణ్హాతి తం సిప్పం;
మూగోవ సుపినం పస్సం, కథేతుమ్పి న ఉస్సహే.

౯౯. న భిజ్జేతుం కుమ్భకారో, నోభేతుం కుమ్భ ఘటతి;
న ఖిపితుం అపాయేసు, సిస్సానం వుడ్ఢికారణా.

౧౦౦.అధనస్స రసంఖాదో, అబలస్స హతో నరో;
అప్పఞ్ఞస్స వాక్యకరో, ఉమ్మత్తక సమాహిఖో.

౧౦౧.ఏకేనాపి సురుక్ఖేన, పుప్ఫితేన సుగన్ధినా;
వాసితం కాననం సబ్బం, సుపుత్తేన కులం యథా.

౧౦౨.ఇణకత్తా పితా సత్తు, మాతా చ బ్యభిచారినీ;
భరియా రూపవతీ సత్తు, పుత్తో సత్తు అపణ్డితో.

౧౦౩. గుణదోసమసత్థఞ్ఞూ, జనో విభజతే కథం;
అధికారో కిమన్ధస్స, రూపభేదోపలద్ధియం.

౧౦౪.సబ్బత్థ సత్థతోయేవ, గుణదోసవిచేచనం;
యం కరోతి వినాసత్థం, సాహసం కిమతోధికం.

౧౦౫.నిహీయతి పురిసో నిహీనసేవీ,
న చ హాయేథ కదాచి తుల్యసేవీ;
సేట్ఠముపనమం ఉదేతి ఖిప్పం,
తస్మా అత్తనో ఉత్తరిం భజే.

౧౦౬.పచ్చుప్పన్నఞ్చ యో ధమ్మం, తత్థ తత్థ విపస్సతి;
అసంహీరం అసంకుప్పం, తం విద్వా మనుబ్రూహయే.

౧౦౭.ఛన్దా దోసా భయా మోహా, యో ధమ్మం నాతివత్తతి;
ఆపూరతి తస్స యసో, సుక్కపక్ఖేవ చన్దిమా.

౧౦౮.పణ్డితో సీలసమ్పన్నో, సణ్హో చ పటిభానవా;
నివాతవుత్తి అథద్ధో, తాదిసో లభతే యసం.

౧౦౯.దుల్లభం పాకతికం వాక్యం, దుల్లభో ఖేమకరో సుతో;
దుల్లభా సదిసీ జాయా, దుల్లభో సజనో పియో.

౧౧౦.అత్థం మహన్తమాపజ్జ, విజ్జం సమ్పత్తిమేవ చ;
చరేయ్యామానథద్ధో యో, పణ్డితో సో పవుచ్చతి.

౧౧౧.సుతసన్నిచ్చయా ధీరా, తుణ్హీభూతా అపుచ్ఛితా;
పుణ్ణాసుభాసితేనాపి, ఘణ్టాదీ ఘట్టితా యథా.

౧౧౨.అపుట్ఠో పణ్డితో భేరీ, పజ్జున్నో హోతి పుచ్ఛితో;
బాలో పుట్ఠో అపుట్ఠో చ, బహుం వికత్థతే సదా.

౧౧౩. పరూపవాదే బధిరో, పరవజ్జే అలోచనో;
పజ్జలో అఞ్ఞనారీసు, దుస్సతక్కే అచేతనో.

చక్ఖుమాస్స యథా అన్ధో, సోతవా బధిరో యథా;
పఞ్ఞవాస్స యథామూగో, బలవా దుబ్బలోరివ;
అథ అత్థే సముప్పన్నే, సయేథ మతసాయితం.

౧౧౪.పాపమిత్తే వివజ్జేత్వా, భజేయ్యుత్తమపుగ్గలం;
ఓవాదే చస్స తిట్ఠేయ్య, పత్థేన్తో అచలం సుఖం.

౧౧౫.అతిసీతం అతిఉణ్హం, అతిసాయమిదం అహు;
ఇతి విస్సట్ఠకమ్మన్తే, అత్థా అచ్చేన్తి మాణవే.

౧౧౬.యో చ సీతఞ్చ ఉణ్హఞ్చ, తిణాభియ్యో న మఞ్ఞతి;
కరం పురిసకిచ్చాని, సో సుఖం న విహాయతి.

౧౧౭.యస్మిందేసే న సమ్మానో, న పియో న చ బన్ధవో;
న చ విజ్జాగమో కోచి, న తత్థ దివసం వసే.

౧౧౮.ధనవా సుతవా రాజా, నదీ వజ్జో ఇమే పఞ్చ;
యత్థ దేసే న విజ్జన్తి, న తత్థ దివసం వసే.

౧౧౯.నభస్స భూసనం చన్దో, నారీనం భూసనం పతి;
ఛమాయ భూసనం రాజా, విజ్జా సబ్బస్స భూసనం.

౧౨౦.సుఖత్థికో సచే విజ్జం, విజ్జత్థికో చజే సుఖం;
సుఖత్థినో కుతో విజ్జా, కుతో విజ్జత్థినో సుఖం.

౧౨౧.ఖణేన కణేన చేవ, విజ్జామత్థఞ్చ సాధయే;
ఖణచాగే కుతో విజ్జా, కణచాగే కతో ధనం.

౧౨౨.ఆచరియా పాదమాదత్తే, పాదం సిస్సో సజాననా;
పాదం సబ్రహ్మచారీహి, పాదం కాలక్కమేన చ.

౧౨౩.ధమ్మో జయే నో అధమ్మో, సచ్చం జయతి నాసచ్చం;
ఖమా జయతి నో కోధో, దేవో జయతి నాసురో.

౧౨౪.హత్థస్స భూసనం దానం, సచ్చం కణ్ఠస్స భూసనం;
సోతస్స భూసనం సత్థం, భూసనే కిం పయోజనం.

౧౨౫.విదేసేతు ధనం విజ్జా, బ్యసనేసు ధనం మతి;
పరలోకే ధనం ధమ్మో, సీలం సబ్బత్థ వే ధనం.

౧౨౬.పదోసే దీపకో చన్దో, పభాతే దీపకో రవి;
తిలోకే దీపకో ధమ్మో, సుపుత్తో కులదీపకో.

౧౨౭.విద్వా ఏవ విజానాతి, విద్వజ్జనపరిస్సమం;
న హి వఞ్ఝా విజానాతి, గురుం పసవవేదనం.

౧౨౮.యస్స నత్థి సయం పఞ్ఞా, సత్థం తస్స కరోతి కిం;
లోచనేహి విహీనస్స, దప్పణో కిం కరిస్సతి.

౧౨౯.కిం కరిస్సన్తి వత్తారో, సోతం యత్థ న విజ్జతే;
నగ్గకపణకే దేసే, రజకో కిం కరిస్సతి.

౧౩౦. మూళ్హసిస్సోపదేసేన, కునారీభరణేన చ;
ఖలసత్తూహి సంయోగా, పణ్డితోప్యావసీదతి.

౧౩౧. నత్థి అత్తసమం పేమం, నత్థి ధఞ్ఞసమం ధనం;

నత్థి పఞ్ఞాసమా ఆభా, వుట్ఠి వే పరమా సరా.

౧౩౨.భుజఙ్గమం పావకఞ్చ ఖత్తియఞ్చ యసస్సినం;
భిక్ఖుఞ్చ సీలసమ్పన్నం, సమ్మదేవ సమాచరే.

౧౩౩. తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
బుద్ధే ధమ్మే చ సఙ్ఘే చ, ధీరో సద్ధం నివేసయే.

౧౩౪.గుణో సేట్ఠఙ్గతం యాతి, న ఉచ్చే సయనే వసే;
పాసాదసిఖరే వాసో, కాకో కిం గరుళో సియా.

౧౩౫.అనాగతం భయం దిస్వా, దూరతో పరివజ్జయే;
ఆగతఞ్చ భయం దిస్వా, అభీతో హోతి పణ్డితో.

౧౩౬. అసజ్ఝాయ మలామన్తా, అనుట్ఠానమలా ఘరా;
మలం వణ్ణస్స కోసజ్జం, పమాదో రక్ఖతో మలం.

౧౩౭. అనుపుబ్బేన మేధావీ, థోకం థోకం ఖణే ఖణే;
కమ్మారో రజతస్సేవ, నిద్ధమే మలమత్తనో.

౧౩౮.యఞ్హి కయిరా తఞ్హి వదే, యం న కయిరా న తం వదే;
అకరోన్తం భాసమానం, పరిజానన్తి పణ్డితా.

౧౩౯. విసమం సభయం అతివాతో, పటిచ్ఛన్నం దేవనిస్సితం;
పన్థో చ సఙ్గామో తిత్థం, అట్ఠేతే పరివజ్జియా.

౧౪౦.రత్తోదుట్ఠో చ ముళ్హో చ, మానీ లుద్ధో తథాలసో;
ఏకచిన్తీ చ బాలో చ, ఏతే అత్థవినాసకా.

౧౪౧.రత్తో దుట్ఠో చ మూళ్హో చ, భీరు ఆమిసగరుకో;
ఇత్థీ సోణ్డో పణ్డకో చ, నవమో దారకోపి చ.

౧౪౨.నవతే పుగ్గలా లోకే, ఇత్తరా చలితా చలా;
ఏతేహి మన్తితం గుయ్హం, ఖిప్పం భవతి పాకటం.

౧౪౩. యో నిరుత్తిం న సిక్ఖేయ్య, సిక్ఖన్తో పిటకత్తయం;
పదే పదే వికఙ్ఖేయ్య, వనే అన్ధగజో యథా.

౧౪౪.సుత్తం ధాతు గణోణ్వాది, నామలిఙ్గానుసాసనం;
యస్స తిట్ఠతి జివ్హగ్గే, సబ్యాకరణకేసరీ.

౧౪౫.సద్దత్థలక్ఖణే భేదీ, యో యో నిచ్ఛితలక్ఖణే;
సో సో ఞాతుమకిచ్ఛేన, పహోతి పిటకత్తయే.

౧౪౬.యో సద్దసత్థకుసలో కుసలో నిఘణ్డు,
ఛన్దో అలఙ్కతిసు నిచ్చకతాభియోగో;
సో యం కవిత్తవికలోపి కవీసు సఙ్ఖ్యం,
మోగ్గయ్హ విన్దతి హి కిత్తి’ మమన్దరూపం.

౧౪౭.సుక్ఖోపి చన్దనతరు న జహాతి గన్ధం,
నాగో గతో నరముఖే న జహాతి లీళం;
యన్తగతో మధురసం న జహాతి ఉచ్ఛు,
దుక్ఖోపి పణ్డితజనో న జహాతి ధమ్మం.

౧౪౮.ధనధఞ్ఞప్పయోగేసు, తథా విజ్జాగమేసు చ;
ఆహారే బ్యవహారే చ, చత్తలజ్జో సదా భవే.

౧౪౯.సాభావికీ చ పటిభా, సుతఞ్చ బహునిమ్మలం;
అమన్దో చాభియోగోయం, హేతు హోతిహ బన్ధనే.

౧౫౦.జహేయ్య పాపకే మిత్తే, భజేయ్య పణ్డితే జనే;
సాధవో అభిసేవేయ్య, సుణేయ్య ధమ్మముత్తమం.

౧౫౧.కల్యాణకారీ కల్యాణం, పాపకారీ చ పాపకం;
యాదిసం వప్పతే బీజం, తాదిసం హరతే ఫలం.

౧౫౨.ఛన్దో నిదానం గాథానం, అక్ఖరా తాసం వియఞ్జనం;
నామసన్నిస్సితా గాథా, కవి గాథానమాసయో.

౧౫౩.తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం హితమత్తనో;
పఞ్ఞవన్తంభిపూజేయ్య, చేతియం వియ సాదరో.

౧౫౪.ధీరం పస్సే సుణే ధీరం, ధీరేన సహసంవసే;
ధీరేనల్లాపసల్లాపం, తం కరే తఞ్చ రోచయే.

౧౫౫.నయం నయతి మేధావీ, అధురాయం న యుఞ్జతి;
సునయో సేయ్యసో హోతి, సమ్మా వుత్తో న కుప్పతి;
వినయం సో పజానాతి, సాధు తేన సమాగమో.

౧౫౬.సచే లభేథ నిపకం సహాయం,
సద్ధిం చరం సాధువిహారి ధీరం;
అభిభుయ్య సబ్బాని పరిస్సయాని,
చరేయ్య తేనత్తమనో సతిమా.

౧౫౭.నో చే లభేథ నిపకం సహాయం,
సద్ధిం చరం సాధువిహారి ధీరం;
రాజావ రట్ఠం విజితం పహాయ,
ఏకో చరే మాతఙ్గరఞ్ఞేవ నాగో.

౧౫౮.సోకట్ఠానసహస్సాని , భయట్ఠానసతాని చ;
దివసే దివసే మూళ్హ-మావిసన్తి న పణ్డితం.

౧౫౯.జలబిన్దునిపాతేన, చిరేన పూరతే ఘటో;
తథా సకలవిజ్జానం, ధమ్మస్స చ ధనస్స చ.

౧౬౦.పణ్డితా దుక్ఖం పత్వాన, న భవన్తి విసాదినో;
పవిస్స రాహునో ముఖం, కిం నో దేతి పున ససీ.

౧౬౧.జవేన అస్సం జానన్తి, వాహేన చ బలిబద్ధం;
దుహేన ధేనుం జానన్తి, భాసమానేన పణ్డితం.

౧౬౨.మనసా చిన్తితం కమ్మం, వచసా న పకాసయే;
అఞ్ఞలక్ఖితకారియస్స, యతో సిద్ధి న జాయతే.

౧౬౩. అనభ్యాసే విసం విజ్జా, అజిణ్ణే భోజనం విసం;
విసం సభా దలిద్దస్స, వుద్ధస్స తరుణీ విసం.

చత్తారో పఞ్చ ఆలోపే, అభుత్వా ఉదకం పివే;
అలం ఫాసువిహారాయ, పహితత్తస్స భిక్ఖునో.

౧౬౪.యస్స ఏసో పసుతోపి, గుణవా పుజ్జతే నరో;

ధను వంసవిసుద్ధోపి, నిగ్గుణో కిం కరిస్సతి.

౧౬౫.ఇస్సీ దయీ అసంతుట్ఠో, కోధనో నిచ్చసఙ్కితో;
పరభాగ్యోపజీవీ చ, ఛళేతే దుక్ఖభాగినో.

౧౬౬.సుమహన్తాని సత్థానీ, ధారయన్తా బహుస్సుతా;
ఛేత్తారో సంసయానఞ్చ, కలిం యన్తి లోభమోహితా.

౧౬౭.నదీతీరే ఖతే కూపే, అరణీతాలవణ్టకే;
న వదే దకాదీ నత్థీతి, ముఖే చ వచనం తథా.

౧౬౮.సబ్బం సుణాతి సోతేన, సబ్బం పస్సతి చక్ఖునా;
న చ దిట్ఠం సుతం ధీరో, సబ్బం ఉచ్ఛితు మరహతి.

౧౬౯.బాలాదపి గహేతబ్బం, యుత్తముత్తమనీసిభి;
రవిస్సావిసయే కిం న, పదీపస్స పకాసనం.

౧౭౦. తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్తమత్తనో;
యోనిసో విచినే ధమ్మం, ఏవం తత్థ విసుజ్ఝతి.

౧౭౧. కిం తేన జాతుజాతేన, మాతుయోబ్బన్నహారినా;
ఆరోహతి న యో సక-వంసఅగ్గే ధజో యథా.

౧౭౨.సమ్మా ఉపపరిక్ఖిత్వా, అక్ఖరేసు పదేసు చ;
చోరఘాతో సియా సిస్సో, గురు చోరట్టకారకో.

౧౭౩. అదన్తదమనం సత్థం, ఖలానం కురుతే మదం;
చక్ఖుసఙ్ఖారకం తేజం, ఉలూకానంమివన్ధకం.

౧౭౪.నరత్తం దుల్లభం లోకే, విజ్జా తత్ర సుదుల్లభా;
కవిత్తం దుల్లభం తత్ర, సత్తి తత్ర సుదుల్లభా.

౧౭౫.యేభుయ్యేన హి సత్తానం, వినాసే పచ్చుపట్ఠితే;
అనయో నయరూపేన, బుద్ధిమాగమ్మ తిట్ఠతి.

సుజనకణ్డ

౧౭౬. సద్ధాసీలాదిధమ్మేహి, సప్పన్నో సేట్ఠమానునో;
వుత్తో బుద్ధాదిసన్తేహి, సాధుసప్పురిసో ఇతి.

సద్ధాధనం సీలధనం, హిరీఓత్తప్పియం ధనం;
సుతధనఞ్చ చాగో చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం ధనం.

యస్స ఏతే ధనా అత్థి, ఇత్థియా పురిసస్స వా;
అదలిద్దోతి తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధానసాసనం.

౧౭౭. సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సేయ్యో హోతి న పాపియో.

౧౭౮. చజ దుజ్జనసంసగ్గం, భజ సాధుసమాగమం;
కర పుఞ్ఞమహోరత్తం, సర నిచ్చమనిచ్చతం.

౧౭౯. యో వే కతఞ్ఞూ కతవేదీ ధీరో,
కల్యాణమిత్తో దళ్హభత్తి చ హోతి;
దుక్ఖితస్స సక్కచ్చ కరోతి కిచ్చం,
తథావిధం సప్పురిసం వదన్తి.

౧౮౦. మాతాపేత్తిభరం జన్తుం, కులే జేట్ఠాపచాయినం;
సణ్హం సఖిలసమ్భాసం, పేసుణేయ్యప్పహాయినం.

౧౮౧. మచ్ఛేరవినయే యుత్తం, సచ్చం కోధాభిభుం నరం;
తం వే దేవా తావతింసా, ఆహు “సప్పురిసో”ఇతి.

౧౮౨. కులజాతో కులపుత్తో, కులవంససురక్ఖతో;
అత్తనా దుక్ఖప్పత్తోపి, హీనకమ్మం న కారయే.

౧౮౩. ఉదేయ్య భాణు పచ్ఛిమే, నమేయ్య మేరుఅద్దిపి;
సీతలం యది నరగ్గి, పబ్బతగ్గే చ ఉప్పలం;

వికసే న విపరితా, సాధువాచా కుదాచనం.

౧౮౪.సుఖా రుక్ఖస్స ఛాయావ, తతో ఞాతిమాతాపితు;
తతో ఆచేరస్స రఞ్ఞో, తతో బుద్ధస్సనేకధా.

౧౮౫.భమరా పుప్ఫమిచ్ఛన్తి, గుణమిచ్ఛన్తి సజ్జనా;
మక్ఖికా పూతిమిచ్ఛన్తి, దోసమిచ్ఛన్తి దుజ్జనా.

౧౮౬.మాతుహీనో దుబ్భాసో హి, పితుహీనో దుక్కిరియో;
ఉభో మాతుపితుహీనా, దుబ్భాసా చ దుక్కిరియా.

౧౮౭.మాతుసేట్ఠో సుభాసో హి, పితుసేట్ఠో సుకిరియో;
ఉభోమాతు పితుసేట్ఠా, సుభాసా చ సుకిరియా.

౧౮౮.సునఖో సునఖం దిస్వా, దన్తం దస్సేతి హింసితుం;
దుజ్జనో సుజనం దిస్వా, రోసయం హింసమిచ్ఛతి.

౧౮౯.న చ వేగేన కిచ్చాని, కత్తబ్బాని కుదాచనం;
సహసా కారితం కమ్మం, బాలో పచ్ఛానుతప్పతి.

౧౯౦.కోధం వధిత్వా న కదాచి సోచతి,
మక్ఖప్పహానం ఇసయో వణ్ణయన్తి;
సబ్బేసం వుత్తం ఫరుసం ఖమేథ,
ఏతం ఖన్తిం ఉత్తమమాహు సన్తో.

౧౯౧.దుక్ఖో నివాసో సమ్బాధే, ఠానే అసుచిసఙ్కతే;
తతో అరిమ్హి అప్పియే, తతోపి అకతఞ్ఞునా.

౧౯౨.ఓవదేయ్యా'నుసాసేయ్య , అసబ్భా చ నివారయే;
సతఞ్హి సో పియో హోతి, అసతం హోతిఅప్పియో.

౧౯౩.ఉత్తమత్తనివాతేన, కక్ఖళం ముదునా జయే;
నీచం అప్పకదానేన, వాయామేన సమం జయే.

౧౯౪.న విసం విసమిచ్చాహు, ధనం సఙ్ఘస్స ఉచ్చతే;
విసం ఏకంవ హనతి, హనతి సఙ్ఘస్స సబ్బం.

౧౯౫.ధనమప్పమ్పి సాధూనం, కూపే వారివ నిస్సయో;
బహుంఅపి అసాధూనం, న చ వారివ అణ్ణవే.

౧౯౬.అపత్థేయ్యం న పత్థేయ్య, అచిన్తేయ్యం న చిన్తయే;
ధమ్మమేవ సుచిన్తేయ్య, కాలం మోఘం న ఇచ్ఛయే.

౧౯౭. అచిన్తితమ్పి భవతి, చిన్తితమ్పి వినస్సతి;
న హి చిన్తామయా భోగా, ఇత్థియా పురిసస్స వా.

౧౯౮.అసన్తస్స పియో హోతి, సన్తే న కురుతే పియం;
అసతం ధమ్మం రోచేతి, తం పరాభవతో ముఖం.

౧౯౯.గుణా కుబ్బన్తి దూతత్తం, దూరేపి వసతం సతం;
కేతకే గన్ధం ఘాయిత్వా, గచ్ఛన్తి భమరా సయం.

౨౦౦.పుబ్బజాతికతం కమ్మం, తం కమ్మమీతి కథ్యతే;
తస్మా పురిసాకారేనం, యతం కరే అతన్దితో.

౨౦౧.మత్తికపిణ్డతో కత్తా, కురుతే యం యదిచ్ఛతి;
ఏవమత్తకతం కమ్మం, మాణవో పటిపజ్జతే.

౨౦౨.ఉట్ఠాయోట్ఠాయ బోధేయ్యం, మహబ్భయ ముపట్ఠితం;
మరణబ్యాధిసోకానం, కిమజ్జ నిపతిస్సతి.

౨౦౩. పాణా యథాత్తనోభిట్ఠా, భూతానమపి తే తథా;
అత్తోపమేన భూతేసు, దయం కుబ్బన్తి సాధవో.

సబ్బే తసన్తి దణ్డస్స, సబ్బే భాయన్తి మచ్చునో;
అత్తానం ఉపమం కత్వా, న హనేయ్య న ఘాతయే.

౨౦౪.బాలో వా యది వా వుడ్ఢో, యువా వా గేహమాగతో;
తస్స పూజా విధాతబ్బా, సబ్బస్సాబ్యాగతో గరు.

౨౦౫.ఆకిణ్ణోపి అసన్తేహి, అసంసట్ఠోవ భద్దకో;
బహునా సన్నజాతేన, గచ్ఛేన ఉబ్బత్తేనిధ.

బాలదుజ్జనకణ్డ

౨౦౬.కాయదుచ్చరితాదీహి , సమ్పన్నో పాపమానుజో;
బాలోతి లోకనాథేన, కిత్తితో ధమ్మసామినా.

౨౦౭.దుచిన్తితచిన్తీ చేవ, దుబ్భాసితభాసీపి చ;
దుక్కటకమ్మకారీ చ, పాపకో బాలమానుజో.

౨౦౮అతిపియో న కాతబ్బో, ఖలో కోతుహలం కరో;
సిరసా వహమానోపి, అడ్ఢపూరో ఘటో యథా.

౨౦౯.సప్పో దుట్ఠో ఖలో దుట్ఠో, సప్పా దుట్ఠతరో ఖలో;
మన్తోసధేహి తం సప్పం, ఖలం కేనుపసమ్మతి.

౨౧౦.యో బాలో మఞ్ఞతి బాల్యం, పణ్డితో వాపి తేనసో;
బాలో చ పణ్డితమానీ, స వే బాలోతి వుచ్చతి.

౨౧౧.మధూవ మఞ్ఞతి బాలో, యావ పాపం న పచ్చతి;
యదా చ పచ్చతి పాపం, అథ దుక్ఖం నిగచ్ఛతి.

౨౧౨న సాధు బలవా బాలో, సాహసా విన్దతే ధనం;
కాయస్స భేదా దుప్పఞ్ఞో, నిరయం సోపపజ్జతి.

౨౧౩.ఘరే దుట్ఠో మూసికో చ, వనే దుట్ఠో చ వానరో;
సకుణే చ దుట్ఠో కాకో, నరేదుట్ఠో చ బ్రాహ్మణో.

౨౧౪.దీఘా జాగరతో రత్తి, దీఘం సన్తస్స యోజనం;
దీఘో బాలానసంసారో, సద్ధమ్మం అవిజానతం.

౨౧౫తిలమత్తం పరేసఞ్చ, అప్పదోసఞ్చ పస్సతి;
నాళికేరమ్పి సదోసం, ఖలజాతో న పస్సతి.

౨౧౬.నత్తదోసం పరే జఞ్ఞా, జఞ్ఞా దోసం పరస్సతు;
గుయ్హో కుమ్మోవ అఙ్గాని, పరదోసఞ్చ లక్ఖయే.

౨౧౭.లుద్ధం అత్థేన గణ్హేయ్య, థద్ధం అఞ్జలికమ్మునా;

ఛన్దానువత్తియా మూళ్హం, యథాభూతేన పణ్డితం.

౨౧౮ యథా ఉదుమ్బరపక్కా, బహి రత్తకా ఏవ చ;
అన్తోకిమిల సమ్పుణ్ణా, ఏవం దుజ్జనహదయా.

౨౧౯. యావజీవమ్పి చే బాలో, పణ్డితం పయిరుపాసతి;
న సో ధమ్మం విజానాతి, దబ్బీ సూపరసం యథా.

౨౨౦ చరఞ్చే నాధిగచ్ఛేయ్య, సేయ్యం సదిసమత్తనో;
ఏకచరియం దళ్హం కయిరా, నత్థి బాలే సహాయతా.

౨౨౧ అజాతమతమూళ్హానం , వరమాదయో న చన్తిమో;
సకిం దుక్ఖకరావాద-యోన్తిమో తు పదే పదే.

౨౨౨ దుజ్జనేన సమం వేరం, సఖ్యఞ్చాపి న కారయే;
ఉణ్హో దహతి చఙ్గారో, సీతో కణ్హాయతే కరం.

౨౨౩. దుజ్జనో పియవాదీ చ, నేతం విస్సాసకారణం;
మధు తిట్ఠతి జివ్హగ్గే, హదయే హలాహలం విసం.

౨౨౪ దుజ్జనో పరిహాతబ్బో, విజ్జాయాలఙ్కతోపి చ;
మణినా భూసితో సప్పో, కిమేసో న భయఙ్కరో.

౨౨౫ నాళికేరసమాకారా, దిస్సన్తేపి హి సజ్జనా;
అఞ్ఞే బదరికాకారా, బహిరేవ మనోహరా.
యథాపి పన సపక్కా, బహి కణ్టకమేవ చ;
అన్తో అమతసమ్పుణ్ణా, ఏవం సుజనహదయా.

యథా ఉదుమ్బరపక్కా, బహి రత్తకమేవ చ;
ఏవం కిమిలసమ్పుణా, ఏవం దుజ్జనహదయా.

౨౨౬ దోసభీతో అనారమ్భో, తం కా పురిసలక్ఖణం;
కోహ్యజిణ్ణభయా నను, భోజనం పరిహీయతే.

౨౨౭. పయోపానం భుజఙ్గానం, కేవలం విసవడ్ఢనం;
ఉపదేసో హి మూళ్హానం, పకోపాయ న సన్తియా.

౨౨౮ న రాతబ్బం న గన్తబ్బం, దుజ్జనేన సమం క్వచి;
దుజ్జనో హి దుక్ఖం దేతి, న సో సుఖం కదాచిపి.

౨౨౯ అబద్ధా తత్థ బజ్ఝన్తి, యత్థ బాలా పభాసరే;
బద్ధాపి తత్థ ముచ్చన్తి, యత్థ ధీరా పభాసరే.

౨౩౦. పరిత్తం దారుమారుయ్హ, యథా సీదే మహణ్ణవే;
ఏవం కుసితమాగమ్మ, సాధు జీవిపి సీదతి;
తస్మా తం పరివజ్జేయ్య, కుసీతం హీనవీరియం.

౨౩౧. సద్ధాసీలాదిసమ్పన్నో , సుమిత్తో సాధుమానుసో;
తాదిసం మిత్తం సేవేయ్య, వుద్ధికామో విచక్ఖణో.

౨౩౨. దానాదిగుణసేట్ఠేహి, మిదితబ్బో మిత్తో హి ఖో;
తాదిసం అవజ్కేనేవ, మనసా భజేయ్య సుధీ.

౩౩౩. హితక్కరో పరో బన్ధు, బన్ధుపి అహితో పరో;
అహితో దేహజో బ్యాధి, హితం అరఞ్ఞమోసధం.

౨౩౪. పరోక్ఖే కిచ్చహన్తారం, పచ్చక్ఖే పియవాదినం;
వజ్జయే తాదిసం మిత్తం, విసకుమ్భం పయోముఖం.

౧౩౫. ధనహీనే చజే మిత్తో, పుత్తదారా సహోదరా;
ధనవన్తేవ సేవన్తి, ధనం లోకే మహాసఖా.

౨౩౬. జానియా పేసనే భచ్చే, బన్ధవే బ్యసనాగమే;
మిత్తఞ్చ ఆపదికాలే, భరియఞ్చ విభవక్ఖయే.

౨౩౭. ఉస్సవే బ్యసనే చేవ, దుబ్భిక్ఖే సత్తువిగ్గహే;
రాజద్వారే సుసానే చ, యో తిట్ఠతి సో బన్ధవా.

౨౩౮. న ౨ విస్ససే అమిత్తస్స, మిత్తఞ్చాపి న విస్ససే;
కదాచి కుపితే మిత్తే, సబ్బదోసం పకాసతి.

౨౩౯. మాతా మిత్తం పితా చేతి, సభావా తం తయం హితం;
కమ్మకరణతో చఞ్ఞే, భవన్తి హితబుద్ధియో.

౨౪౦ ఆపదాసు మిత్తం జఞ్ఞా, యుద్ధే సూరం ఇణే సుచిం;
భరియం ఖీణేసు విత్తేసు, బ్యసనేసు చ బన్ధవం.

౨౪౧ సకిం దుట్ఠఞ్చ యో మిత్తం, పున సన్ధాతుమిచ్ఛతి;
స మచ్చుముపగణ్హాతి, గబ్భం అస్సతరీ యథా.

౨౪౨ ఇణసేసో అగ్గిసేసో, రోగసేసో తథేవ చ;
పునప్పునం వివడ్ఢన్తి, తస్మా సేసం న కారయే.

౨౪౩. పదుమంవ ముఖం యస్స, వాచా చన్దనసీతలా;
తాదిసం నో పసేవేయ్య, హదయే తు హలాహలం.

౨౪౪ న సేవే ఫరుసం సామిం, న చ సేవేయ్య మచ్ఛరిం;
తతో అపగ్గణ్హ సామిం, నేవ నిగ్గహితం తతో.

౨౪౫ కుదేసఞ్చ కుమిత్తఞ్చ, కుకులఞ్చ కుబన్ధవం;
కుదారఞ్చ కుదాసఞ్చ, దూరతో పరివజ్జయే.

౨౪౬ సీతవాచో బహుమిత్తో, ఫరుసో అప్పమిత్తకో;
ఉపమా ఏత్థ ఞాతబ్బా, సూరియచన్దరాజూనం.

౨౪౭. అహితా పటిసేధో చ, హితేసు చ పయోజనం;
బ్యసనే అపరిచ్చాగో, ఇతిదం మిత్తలక్ఖణం.

౨౪౮ పియో గరు భావనీయో, వత్తా చ వచనక్ఖమో;
గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా, నో చట్ఠానే నియోజకో;
తాదిసం మిత్తం సేవేయ్య, భూతికామో విచక్ఖణో.

పియో గరు భావ నీయో, వత్తా చ వచనక్ఖమో;
గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా, నో చట్ఠానే నియోజకో.

యమ్హి ఏతాని ఠానాని, సంవిజ్జన్తిధ పుగ్గలే;
సో మిత్తో మిత్తకామేన, అత్థకామానుకమ్పతో;
అపి నాసియమానేన, భజితబ్బో తథావిధో.

౨౪౯ ఓరసం కతసమ్బన్ధం, తథా వంసక్కమాగతం;
రక్ఖకో బ్యసనేహి, మిత్తం ఞేయ్యం చతుబ్బిధం.

౨౩౦ పియో గరు భావనియో, వత్తా చ వచనక్ఖమో;
గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా, న చట్ఠానే నియోజకో;
తం మిత్తం మిత్తకామేన, యావజీవమ్పి సేవియం.

పియో గరు భావనీయో, వత్తా చ వచనక్ఖమో;
గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా, నో చట్ఠానే నియోజకో;
తాదిసం మిత్తం సేవేయ్య, భూతికామో విచక్ఖణో.

రాజకణ్డ

౨౫౧ మహాజనం యో రఞ్జేతి, చతూహిపి వత్థూహి వా;
రాజాతి వుచ్చతే లోకే, ఇతి సల్లక్ఖయే విద్వా.

౨౫౨ దానఞ్చ అత్థచరియా, పియవాచా అత్తసమం;
సఙ్గహా చతురో ఇమే, మునిన్దేన పకాసితా.

దానమ్పి అత్థచరియతఞ్చ, పియవాదితఞ్చ సమానత్తతఞ్చ;
కరియచరియసుసఙ్గహం బహూనం, అనవమతేన గుణేన యాతి సగ్గం;

దానఞ్చ పేయ్యవజ్జఞ్చ, అత్థచరియా చ యా ఇధ;
సమానత్తతా చ ధమ్మేసు, తత్థ తత్థ యథారహం;
ఏతే ఖో సఙ్గహా లోకే, రథస్సాణీవ యాయతో.

౨౫౩. దానం సీలం పరిచ్చాగం, అజ్జవం మద్దవం తపం;
అక్కోధం అవిహింసఞ్చ, ఖన్తీ చ అవిరోధనం;
దసేతే ధమ్మే రాజానో, అప్పమత్తేన ధారయ్యుం.

౨౫౪ ఏకయామం సయే రాజా, ద్వియామ మఞ్ఞేవ పణ్డితో;
ఘరావాసో తియామోవ, చతుయామో తు యాచకో.

౨౫౫ అపుత్తకం ఘరం సుఞ్ఞం, రట్ఠం సుఞ్ఞం అరాజకం;
అసిప్పస్స ముఖం సుఞ్ఞం, సబ్బసుఞ్ఞం దలిద్దత్తం.

౨౫౬ ధనమిచ్ఛే వాణిజేయ్య, విజ్జమిచ్ఛే భజే సుతం;
పుత్తమిచ్ఛే తరుణిత్థిం, రాజామచ్చం ఇచ్ఛాగతే.

౨౫౭. పక్ఖీనం బలమాకాసో, మచ్ఛానముదకం బలం;
దుబ్బలస్స బలం రాజా, కుమారానం రుదం బలం.

౨౫౮ ఖమా జాగరియుట్ఠానం, సంవిభాగో దయిక్ఖణా;
నాయకస్స గుణా ఏతే, ఇచ్ఛితబ్బా సతం సదా.

౨౫౯ సకిం వదన్తి రాజానో, సకిం సమణబ్రాహ్మణా;
సకిం సప్పురిసా లోకే, ఏస ధమ్మో సనన్తనో.

౨౬౦.అలసో గిహీ కామభోగీ న సాధు,
అసఞ్ఞతో పబ్బజితో న సాధు;
రాజా న సాధు అనిసమ్మకారీ,
యో పణ్డితో కోధనో తం న సాధు.

౨౬౧.ఆయం ఖయం సయం జఞ్ఞా, కతాకతం సయం జఞ్ఞా;
నిగ్గహే నిగ్గహారహం, పగ్గహే పగ్గహారహం.

౨౬౨ మాతా పుత్తకతం పాపం, సిస్సకతం గురు తథా;
రాజా రట్ఠకతం పాపం, రాజకతం పురోహితో.

౨౬౩.అక్కోధేన జినే కోధం, అసాధుం సాధునా జినే;
జినే కదరియం దానేన, సచ్చేనాలికవాదినం.

౨౬౪ అదన్తదమనం దానం, దానం సబ్బత్థసాధకం;
దానేన పియవాచాయ, ఉన్నమన్తి నమన్తి చ.

అదన్తదమనం దానం, అదానం దన్తదూసకం;
దానేన పియవాచాయ, ఉన్నమన్తి నమన్తి చ.

౨౬౫ దానం సినేహభేసజ్జం, మచ్ఛేరం దోసనోసధం;
దానం యసస్సీభేసజ్జం, మచ్ఛేరం కపణోసధం.

౨౬౬.న రఞ్ఞా సమకం భుఞ్జే, కామభోగం కుదాచనం;
ఆకప్పం రసభుత్తం వా, మాలాగన్ధవిలేపనం;
వత్థసబ్బమలఙ్కారం, న రఞ్ఞా సదిసం కరే.

౨౬౭.న మే రాజా సఖా హోతి, న రాజా హోతి సమకో;
ఏసో సామికో మయ్హన్తి, చిత్తే నిట్ఠం సణ్ఠాపయే.

౨౬౮ నాతిదూరే భజే రఞ్ఞో, నచ్చాసన్నే పవాతకే;
ఉజుకే నాతినిన్నే చ, న భజే ఉచ్చమాసనే;
ఛ దోసే వజ్జే సేవకో, అగ్గీవ సంయతో తిట్ఠే.

న పచ్ఛతో న పురతో, నాపి ఆసన్నదూరతో;
న కచ్ఛే నోపి పటివాతే, న చాపి ఓణతుణ్ణతే;

ఇమే దోసే వివజ్జేత్వా, ఏకమన్తం ఠితా అహు –

୨୧୯.జప్పేన మన్తేన సుభాసితేన,
అనుప్పదానేన పవేణియా వా;
యథా యథా యత్థ లభేథ అత్థం,
తథా తథా తత్థ పరక్కమేయ్య.

୨୨୦.కస్సకో వాణిజో మచ్చో, సమణో సుతసీల వా;
తేసు విపులజాతేసు, రట్ఠమ్పి విపులం సియా.

୨୨୧.తేసు దుబ్బలజాతేసు, రట్ఠమ్పి దుబ్బలం సియా;
తస్మా సరట్ఠం విపులం, ధారయే రట్ఠభారవా.

୨୨୨.మహారుక్ఖస్స ఫలినో, ఆమం ఛిన్దతి యో ఫలం;
రసఞ్చస్స న జానాతి, బీజఞ్చస్స వినస్సతి.

୨୨୩. మహారుక్ఖూపమం రట్ఠం, అధమ్మేన పసాసతి;
రసఞ్చస్స న జానాతి, రట్ఠఞ్చస్స వినస్సతి.

୨୨୪.మహారుక్ఖస్స ఫలినో, పక్కం ఛిన్దతి యో ఫలం;
రసఞ్చస్స విజానాతి, బీజఞ్జస్స న నస్సతి.

୨୨୫.మహారుక్ఖూపమం రట్ఠం, ధమ్మేన యో పసాసతి;
రసఞ్చస్స విజానాతి, రట్ఠఞ్చస్స న నస్సతి.

నాయక కణ్డ

౨౭౬.అనాయకా వినస్సన్తి, నస్సన్తి బహునాయకా;

ధీనాయకా వినస్సన్తి, నస్సన్తి సుసునాయకా.

౨౭౭.గవం చే తరమానానం, ఉజుం గచ్ఛతి పుఙ్గవో;

సబ్బా గావీ ఉజుం యన్తి, నేత్తే ఉజుం గతే సతి.

౨౭౮.ఏవమేవ మనుస్సేసు, యో హోతి సేట్ఠసమ్మతో;

సో సచే ధమ్మం చరతి, పగేవ ఇతరా పజా.

గవం చే తరమానానం, ఉజుం గచ్ఛతి పుఙ్గవో;

సబ్బా గావీ ఉజుంయన్తి, నేత్తే ఉజుం గతే సతి.

ఏవమేవ మనుస్సేసు, యో హోతి సేట్ఠసమ్మతో;

సో సచే ధమ్మం చరతి, పగేవ ఇతరా పజా;

సబ్బం రట్ఠం సుఖం సేతి, రాజా చే హోతి ధమ్మికో.

౨౭౯.నోదయాహ వినాసాయ, బహునాయకతా భుసం;

మిలాయన్తి వినస్సన్తి, పద్మాన్యర్క్కేహి సత్తహి.

౨౮౦.సుతారక్ఖో అభియోగో, కులారక్ఖో వత్తం భవే;

విజ్జా హి కులపుత్తస్స, నాయకస్సాపమాదకో.

పుత్తకణ్డ

౨౮౧ అభిజాతం అనుజాతం, పుత్తమిచ్ఛన్తి పణ్డితా;
అవజాతం న ఇచ్ఛన్తి, యో హోతి కులగన్ధనో.

౨౮౨ పఞ్చట్ఠానాని సమ్పస్సం, పుత్తమిచ్ఛన్తి పణ్డితా;
భతో వా నో భరిస్సతి, కిచ్చం వా నో కరిస్సతి.

౨౮౩. కులవంసో చిరం తిట్ఠే, దాయజ్జం పటిపజ్జతి;
అథ వా పన పేతానం, దక్ఖినం అనుపదస్సతి.

౨౮౪ బహుపుత్తే పితా ఏకో, అవస్సం పోసేతి సదా;
బహుపుత్తా న సక్కోన్తి, పోసేతుం పితరేకకం.

౨౮౫ పుత్తం వా భాతరం దుట్ఠు, అనుసాసేయ్య నో జహే;
కిన్ను ఛేజ్జం కరం పాదం, లిత్తం అసుచినా సియా.

వేజ్జాచరియ కణ్డ

౨౮౬ ఆయుబేదకతాభ్యాసో , సబ్బేసం పియదస్సనో;
అరియసీలగుణోపేతో, ఏస వేజ్జో విధీయతే.

౨౮౭.నానాగన్ధజాననఞ్చ, సుదిట్ఠకమ్మసమ్పదా;
దక్ఖతా హత్థసీఘతా, పసాదసూరసత్తితా.

౨౮౮ సాభావికతక్ఖణిక-ఞాణసుభాసితాపి చ;
ఉస్సాహో దబ్బో సబ్బతా, వేజ్జాచేరస్స లక్ఖణం;

౨౮౯ కిలిట్ఠవత్థం కోధో చ, అతిమాననఞ్చ గమ్మతా;
అనిమన్తితగమనం, ఏతే పఞ్చ వివజ్జియా.

౨౯౦.దిట్ఠకమ్మతా నోచఞ్చ, దక్ఖతా విదితాగమో;
చత్తారో సుభిసక్కస్స, సుగుణా విఞ్ఞానా మతా.

౨౯౧.రుజాయ జయలక్ఖణం, రసో చ భేసజ్జమ్పి చ;
తిలక్ఖణభేదో చేవ, విఞ్ఞేయ్యో భిసక్కేన వే.

దాసక కణ్డ

२६२. అన్తోజాతో ధనక్కీతో, దాసబ్యోపగతో సయం;
దాసాకరమరానీతో-చ్చేవం తే చతుధా సియుం.

२६३. పుబ్బుట్ఠా పచ్ఛానిపాతీ, దిన్నస్స ఆదాయీపి చ;
సుకతకమ్మకరో చ, కిత్తివణ్ణహారోపి చ.

२६४. దాసా ०.०n२२ పఞ్చేవ చోరయ్య-సఖాఞాత్యత్తసాదిసా;
తథా విఞ్ఞూహి విఞ్ఞేయ్యా, మిత్తదారా చ బన్ధవా.

ఇత్థికణ్డ

౨౯౫.ఆసా లోకిత్థియో నామ, వేలా తాసం న విజ్జతి;
సారత్తా చ పగబ్భా చ, సిఖీ సబ్బఘసో యథా;
తస్మా తాయో హిత్వాన, బ్రూహేయ్య వివేకం సుధీ.

ఆసా లోకిత్థియో నామ, వేలా తాసం న విజ్జతి;
సారత్థా చ పగబ్భా చ, సిఖీ సబ్బఘసో యథా;
తా హిత్వా పబ్బజిస్సామి, వివేకమనుబ్రూహయం.

౨౯౬.లోకే హి అఙ్గనా నామ, కోధనా మిత్తభేదికా;
పిసుకా అకతఞ్ఞూ చ దూరతో పరివజ్జయే.

౨౯౭.యథా నదీ చ పన్థో చ, పానాగారం సభా పపా;
ఏవం లోకిత్థియో నామ, నాసం కుజ్ఝన్తి పణ్డితా.

౨౯౮ సబ్బా నదీ వఙ్కగతీ, సబ్బే కట్ఠమయా వనా;
సబ్బిత్థియో కరే పాపం, లభమానే నివాతకే.

౨౯౯.ఘటకుమ్భసమా నారీ, తత్థఙ్గారసమో పుమా;
తస్మా ఘతఞ్చ అగ్గిఞ్చ, నేకత్ర ఠపయే బుధో.

౩౦౦. ఇత్థీనఞ్చ ధనం రూపం, పురిసానం విజ్జా ధనం;
భిక్ఖూనఞ్చ ధనం సీలం, రాజానఞ్చ ధనం బలం.

౩౦౧. పఞ్చారత్యా సుగన్ధబ్బా, సత్తారత్యా ధనుగ్గహో;
ఏకమాసా సుభరియా, అడ్ఢమాసా సిస్సా మలా.

౩౦౨.జిణ్ణే అన్నం పసంసేయ్య, దారఞ్చ గతయోబ్బనే;
రణపునాగతే సూరం, సస్సఞ్చ గేహమాగతే.

౩౦౩. ద్విపతి నారీ చేవ, విహారద్వితి భిక్ఖు చ;
సకుణో ద్వితిపాతో చ, కతమాయాబహుతరా.

౩౦౪.రత్తి వినా న చన్దిమా, వీచివినా చ సాగరో;
హంసవినా పోక్ఖరణీ, పతివినా కఞ్ఞా సోభే.

౩౦౫. అసన్తుట్ఠా యతీ నట్ఠా, సన్తుట్ఠాపి చ పత్థి వా;
సలజ్జా గణికా నట్ఠా, నిల్లజ్జా చ కులిత్థియో.

౩౦౬. చోరీనం బహుబుద్ధీనం, యాసు సచ్చం సుదుల్లభం;
థీనం భావో దురాజానో, మచ్ఛస్సేవో’దకే గతం.

౩౦౭. అనలా ముదుసమ్భాసా, దుప్పూరా తా నదీసమా;
సీదన్తి నం విదిత్వాన, ఆరకా పరివజ్జయే.

౩౦౮. ఆవట్టనీ మహామాయా, బ్రహ్మచరియవికోపనా;
సీదన్తి నం విదిత్వాన, ఆరకా పరివజ్జయే.

౩౦౯. ఇత్థీపి హి ఏకచ్చియా, సేయ్యా పోస జనాధిప;
మేధావినీ సీలవతీ, సస్సుదేవా పతిబ్బతా;

౩౧౦. తస్సా యో జాయతి పోసో,
సూరో హోస దిసమ్పతి;
తాదిసా సుభగియా పుత్తో,
రజ్జమ్పి అనుసాసతి.

౩౧౧. సల్లపే అసిహత్థేన, పిసాచేనాపి సల్లపే;
ఆసీవిసమ్పి ఆసీదే, యేన దట్ఠో న జీవతి;
న త్వేవ ఏకో ఏకాయ, మాతుగామేన సల్లపే.

౩౧౨. న హి సబ్బేసు ఠానేసు, పురిసో హోతి పణ్డితో;
ఇత్థీపి పణ్డితా హోతి, తత్థ తత్థ విచక్ఖణా.

౩౧౩. న హి సబ్బేసు ఠానేసు, పురిసో హోతి పణ్డితో;
ఇత్థీపి పణ్డితా హోతి, లహుం అత్థవిచిన్తికా.

౩౧౪. కూపోదకం వటచ్ఛాయా, సామాధీ ఇట్ఠకాలయం;
సీతకాలే భవే ఉణ్హం, ఉణ్హకాలే చ సీతలం.

౩౧౫. ఇత్థియో ఏకచ్చియాపి, సేయ్యా వుత్తావ మునినా;
భణ్డానం ఉత్తమా ఇత్థీ, అగ్గూపట్ఠాయికా ఇతి.

పకిణ్ణకకణ్డ

౩౦౬. కులసీలగుణోపేతో , సబ్బధమ్మపరాయణో;
పవీణో పేసనాజ్ఝక్ఖో, ధమ్మజ్ఝక్ఖో విధీయతే.

౩౦౭. వేదవేదఙ్గతత్వఞ్ఞో, జప్పహోమపరాయణో;
ఆసీవాదవచోయుత్తో, ఏస రాజపురోహితో.

కప్పో బ్యాకరణం జోతి – సత్థం సిక్ఖా నిరుత్తి చ;
ఛన్దోవిచితి చేతాని, వేదఙ్గాని వదన్తి ఛ.

౩౦౮. సకిం వుత్తగహితత్తో, లహుహత్థో జితక్ఖరో;
సబ్బసత్థసమాలోకీ, పకట్ఠో నామ లేఖకో.

౩౦౯. సమత్తనీతిసత్థఞ్ఞో , వాహనే పూరితస్సమో;
సూరవీరగుణోపేతో, సేనాఝక్ఖో విధీయతే.

౩౧౦. సుధీ వాక్యపటు, పఞ్ఞో, పరచిత్తోపలక్ఖణో;
ధీరో యథాత్థవాదీ చ, ఏస దూతో విధీయతే.

౩౧౧. పుత్తనత్తగుణోపేతో, సత్థఞ్ఞో రసపాచకో;
సూరో చ కథినో చేవ, సూపకారో స వుచ్చతే.

౩౧౨. ఇఙ్గితాకారతత్తఞ్ఞో, బలవాపియదస్సనో;
అప్పమాదీ సదా దక్ఖో, పతీహారో స ఉచ్చతే.

౩౧౩. ఇత్థిమిస్సే కుతో సీలం, మంసభక్ఖే కుతో దయా;
సురాపానే కుతో సచ్చం, మహాలోభే కుతో లజ్జా;
మహాతన్దే కుతో సిప్పం, మహాకోధే కుతో ధనం.

౩౧౪. సురాయోగో వేలాలో చ, సమజ్జచరణఙ్గతో;
ఖిడ్డా ధుత్తో పాపమిత్తో, అలసో భోగనాసకా.

౩౧౫. జీవన్తాపి మతా పఞ్చ, బ్యాసేన పరికిత్తితా;
దుక్ఖితో బ్యాధితి మూళ్హో, ఇణవా నిచ్చసేవకో.

౩౨౬. నిద్దాలుకో పమాదో చ, సుఖితో రోగవాలసో;
కాముకో కమ్మారామో చ, సత్తేతే సత్థవజ్జితా.

౩౨౭. గోణాహి సబ్బగిహీనం, పోసకా భోగదాయకో;
తస్మా హి మాతాపితూవ, మానయే సక్కరేయ్య చ.

౩౨౮. యథా మాతా పితా భాతా, అఞ్ఞేవాపి చ ఞాతకా;
గావో నో పరమా మిత్తా, యాసు జాయన్తి ఓసధా.

౩౨౯. అన్నదా బలదా చేతా, వణ్ణదా సుఖదా తథా;
ఏతమత్థవసం ఞత్వా, నాసు గావో హనింసు తే.

౩౩౦. యే చ ఖాదన్తి గోమంసం, మాతుమంసంవ ఖాదరే;
మతేసు తేసు గిజ్ఝానం, దదే సోతే చ వాహయే.

౩౩౧. ద్విగుణో థీనమాహారో, బుద్ధిచాపి చతుగ్గుణో;
ఛగ్గుణో హోతి వాయామో, కామోత్వట్ఠగుణో భవే.

౩౩౨. న లోకే సోభతే మూళ్హో, కేవలత్తపసంసకో;
అపి సమ్పిహితే కూపే, కతవిజ్జో పకాసతే.

౩౩౩. కోసజ్జం భయతో దిస్వా, వీరియారమ్భఞ్చ ఖేమతో;
ఆరద్ధవీరియా హోథ, ఏసా బుద్ధానుసాసనీ.

౩౩౪. వివాదం భయతో దిస్వా, అవివాదఞ్చ ఖేమతో;
సమగ్గా సఖిలా హోథ, ఏసా బుద్ధానుసాసనీ.

౩౩౫. పమాదం భయతో దిస్వా, అప్పమాదఞ్చ ఖేమతో;
భావేథట్ఠఙ్గికం మగ్గం, ఏసా బుద్ధానుసాసనీ.

౩౩౬. గరహా చ పసంసా చ, అనిచ్చా తావకాలికా;
అప్పకాచేకదేసావ, న తా ఇక్ఖేయ్య పణ్డితో;
ధమ్మాధమ్మంవ ఇక్ఖేయ్య, అత్థానత్థం హితాహితం.

కవిదప్పణనీతి

౧. పఞుక్కాపురసేట్ఠస్స , పచ్ఛిమే ఆసి విస్సుతో;
చతుగావుతదేసమ్హి, కనరయగామో సునోభనో.

౨. ద్విసో ద్విపేక సాకమ్హి, తమ్హి జాతేన జాతియా;
లఙ్కాభారతఆదీసు, వుట్ఠపుబ్బ సుతేసినా.

౩. విసుతారామ సీహానం, సిక్ఖితేన తిపేటకం;
సన్తికే నవవస్సాని, సంగీతికిచ్చకారినా.

౪. దక్ఖిణారామ వాసీనం, సన్తికేపి సువిఞ్ఞూనం;
సిక్ఖితేన సత్తవీస-వస్సితా్వన యసస్సినా.

౫. సున్దరే పురసేట్ఠమ్హి, సున్దరే విసుతే సుభే;
సున్దరే జోతిపాలమ్హి, వసతా గణవాచినా.

౬. నిస్సాయ పేటకే చేవ, అనేకనీతి పోత్థకే;
బహులే గన్ధసేట్ఠేపి, కతోయం విధుమానితో.

౭. తిట్ఠతం అయం మే గన్థో, సుసారో యావ సాసనం;
తిట్ఠతేవ సుతేసీనం, సుసారం సుపకాసయం.

౮. అనేన సువిసిట్ఠేన, పుఞ్ఞేనఞ్ఞేన కమ్మునా;
మనిసిభిగురూహేవ, గచ్ఛేయ్యం అమతం సివం.

"అఙ్గారినో దాని దుమా భదన్తే"

"యథాపి రమ్మకో మాసో, గిమ్హానం హోతి బ్రాహ్మణ;
అతే'వ'ఞ్ఞేహి మాసేహి, దుమపుప్ఫేహి సోభతి".

"వనప్పగుమ్బే యథఫుస్సితగ్గే,
గిమ్హాన మాసే పఠమస్మిం గిమ్హే" –

నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

పణామ పటిఞ్ఞా

వత్థుత్తయం నమసిత్వా, ఆచేరే కవిపుఙ్గవే;
కస్సం ద్వాదసమాసానం, బన్ధం తమ్మాసవసికం.

౧. చిత్తసమ్మతమాసో హి, అతేవణ్ణేహి సోభతి;
రమ్మకమాసో రమ్మమాసో, తేనేవ వోహారో భవి.

౨. తస్మిం సుచిత్తమాసమ్హి, నాగదుమా సుపుప్ఫరే;
పుప్ఫన్తి అసనదుమా, వాయన్తి కాననే హి వే.

౩. సబ్బన్త మహుస్సవోపి, తమ్హి మాసమ్హి వత్తతే;
గన్ధోదకేహి అఞ్ఞోఞ్ఞం, సిఞ్చమానా సుమోదరే.

యథాపి రమ్మకో మాసో, గిమ్హానం హోతి బ్రాహ్మణ;
అతే'వ'ణ్ణేహి మాసేహి, దుమపుప్ఫేహి సోభతి.

సమ్బుద్ధో చిత్తమాసస్స, కాళపక్ఖే ఉపోసథే;
పాతోయేవ సమాదాయ, పవరం పత్తచీవరం;
అనుకమ్పాయ నాగానం, నాగదీపముపాగమి.

౪. వేసాఖవ్హయమాసో తు, సువిసిట్ఠో సుపాకటో;
లోకగ్గనాథం పటిచ్చ, సన్తేహి అభిలక్ఖితో.

౫. తమ్హి వేసాఖమాసమ్హి, చమ్పకాపి సుపుప్ఫరే;
బోధిం దకేహి సిఞ్చిత్వా, సజ్జనా సమ్పమోదరే.

౬. వనేసువ పోతకాపి, పక్ఖన్దన్తి దిసోదిసం;
వికూజన్తా సభాసాయ, జననోతరసాయనం.

దుతియే దివసే భత్త-కాలే ఆరోచితే జినో;
రమ్మే వేసాఖమాసమ్హి, పుణ్ణామాయం మునిస్సరో.

౭. జేట్ఠసమ్మతమాసోపి, సోగతజనబ్భన్తరే;
విఖ్యాతో లక్ఖణో చేవ, జేట్ఠేన సంయుతో హి వే.

౮. తస్మింహి జేట్ఠమాసమ్హి, సుమనా వనమల్లికా;

పుప్ఫన్తి చ పవాయన్తి, సబ్బజనమనోహరా.

౯. పరిక్ఖణాసుసభాపి, అభవి మ్రనమామణ్డలే;
ఖేతలే జేట్ఠజోతిపి, పజ్జలి తస్మిఙ్హి పే.

౧౦. ఆసాళ్హో నామ మాసోపి, అతీవ విసిట్ఠో భవి;
పటిసన్ధిం గణ్హి బుద్ధో, తస్మిఙ్హి ముని సుధీ.

౧౧. నిక్ఖమిపి చ సమ్బుద్ధో, ధమ్మచక్కం పవత్తయి;
ఉపసమ్పదకమ్మమ్పి, కరోన్తి తస్మింపి హి.

౧౨. పున్నాగదుమా పుప్ఫన్తి, పవాయన్తి దిసోదిసం;
ఆదిచ్చో తిట్ఠతి తమ్హి, ఉత్తరాయానకోటియం.

౧౩. సీహే సావణమాసమ్హి, సలాకదానముత్తమం;
దేన్తి సాధవో మానుసా, సద్దహన్తా వత్థుత్తయం.

౧౪. పుప్ఫన్తి కటేరుహాపి, తమ్హి సావణమాసకే;
ఖే సవణనక్ఖత్తమ్పి, అతీవ జోతయీ హి పే.

౧౫. వస్సబ్భన్తరభూతే చ, సమణా సుగతోరసా;
మాసే వాచనఉగ్గణ్హ-కమ్మంకంసు సుఖాసయా.

౧౬. కణ్ణారాసిసమ్మతేహి , పోట్ఠపాదసుమాసకే;
నదీసు దకపూరితా, కటపత్థతసాదిసా.

౧౭. నావామహాఉస్సవమ్పి, కరోన్తి మానుజా తదా;
కీళన్తి సమ్పమోదన్తి, విజితే నర నారియో.

౧౮. కఞ్చనయమదుమాపి, వికసన్తి తదా హి పే;
మేఘో థోకం థోకం హిమం, వస్సతి పతతిపి చ.

౧౯. వస్సికే అస్సయుజిమ్హి, వికసన్తి అనేకధా;
పదుమాదిదకజాని, పుప్ఫాని మనుఞ్ఞాని పే.

౨౦. మహాపదీపపన్తీహి, సకలమ్రనమాభూతలే;
పూజేన్తి లోకగ్గనాథం, సాధవో సోగతాజనా.

౨౧. తపోధనా విచరన్తి, వస్సంవుట్ఠా దిసోదిసం;
సాధవో దానసోణ్డావ, సీతాయన్తి సుఖన్తి చ.

౨౨. కత్తికమాససేట్ఠేపి , సమ్పమోదన్తి మానుజా;
కోసీతకీపుప్ఫాని చ, వికసన్తి వాయన్తి చ.

౨౩. కఠినమహాదానమ్హి, దదన్తి సాధవో జనా;
తదా చన్దకిరణోపి, అతీవ పజ్జోతో అహు.

౨౪. అహోసి హిమపాతో చ, ఉత్తరవాతో పవాయతి;
కత్తికజోతిఛణోపి, అహోసి తస్మిం దీపే.

౨౫. ధనురాసీమాగసిర , మాసే హేమన్తసమ్మతే;
సత్తిధరసుపూజావ్హ, సభాపి సమ్పవత్తితా.

౨౬. దేవసమ్మతపుప్ఫాని, మనుఞ్ఞరుచిరానిపి;
పుప్ఫన్తి తమ్హి మాసమ్హి, హిమపాతో అహోసి చ.

౨౭. వీహయో హోన్తి పక్కా చ, ఖేత్తేసు మ్రనమాభూతలే;
మిగసిరనక్ఖత్తమ్హి, జోతేతి ఆకాసఙ్గణే.

౨౮. మకారే ఫుస్సమాసేపి, పుప్ఫన్తి పవాయన్తి చ;
సునీలవల్లిపుప్ఫాని, జనమనోహరానిపి.

౨౯. సేనాబ్యూహమ్హి కరోన్తి, భూపాలా మ్రనమారట్ఠికా;
సపరిసా ఉదిక్ఖన్తి, హత్థిఅస్సాదిఆదయో.

౩౦. తమ్హిసీ అతిసీతలమ్హి, దక్ఖిణాయనకోటియం;
అట్ఠాపుణ్ణమదినమ్హి, సూరియో లోకమానితో.

బోధితో నవమే మాసే, ఫుస్సపుణ్ణమియం జినో;
లంకాదీపం విసోధేతుం, లఙ్కాదీపముపాగమి.

౩౧. కుమ్భేసు మాఘమాసేహి, తూలదుమా సుపుప్ఫరే;
పుప్ఫాలా మధురరసం, మానుజానం దదన్తి చ.

౩౨. యాగుమహాఉస్సవోపి, పాకటో మ్రనమాభూతలే;

అవసేససు మేఘోపి, ధనయం అభివస్సతి.

౩౩. నరనారీ మనుఞ్ఞాని, పదరాని పణ్డాని చ;
పుచిమన్దదుమా నవ-పత్తాని ధారేన్తిపి చ.

౩౪. మినే ఫగ్గుణమాసమ్హి, సురభిగన్ధికా సుభా;
పుప్ఫన్తి వనమ్హి దుమా, నవపత్తేహి సోభరే.

౩౫. దక్ఖిణదేసతో తమ్హి, వాతో పవాయతి హి వే;
వాళుకపిట్ఠే వాలుక-థూపే కత్వాన పూజయ్యుం.

౩౬. పథమగిమ్హ మాసమ్హి, నానాదుమాతి పుప్ఫరే;
తేన సబ్బమ్పి విపినం, విచిత్తం దస్సనియఞ్హి వే.

విసుతే జోతిపాలమ్హి, విసుతమ్హి నికేతనే;
వసతా నేకగన్థానం, లేఖకేన కతో అయం.